

A fordító megemlítette, hogy a könyv nyelvezetének fordítási szempontból nehézsége volt, hogy végig függő beszédben íródott, ami a német nyelvtan egyik olyan szabálya, amelyet a magyar nyelvre elég nehéz átültetni. Ettől talán egy kicsit egyhangúnak tűnhetnek a mondatok. Mégis érdemes elmélyedni benne, mert tele van váratlan fordulatokkal, mivel a két zseni hőbortjai miatt sok humoros kalandot él át.

W. G. Sebald: Austerlitz
Fordító: Blaschik Éva

A hatvanas években egy antwerpeni pályaudvaron elkezdett véletlen beszélgetések során tárul fel a főszereplő, Austerlitz élettörténete. A történet az európai történelem metszetét mutatja meg a főszereplő sorsán keresztül. Megszemélyesíti a kutató, gondolkodó és érző ember sorsát. Élettörténete talán Sebald története is. Csak az internátusban tudja meg a valódi nevét és azt, hogy a zsidóüldözések elől menekítették Angliába.

Csupán a titokzatos, megfejtésre váró emlékek maradnak társai – és azok az épületek, homlokzatok, vasúti csarnokok, alaprajzok, amelyeket megszállottan fényképez. Sebald hatalmas enciklopédikus műveltséggel rendelkezett (tragikus balesetben halt meg 2001-ben), amely ennek a regénynek is minden sorából árad.

A fordító számára gyönyörű, de nehéz feladat volt az író aprólékos leírásainak és a legkülönbözőbb művekből közbeszúrt idézeteknek azonosítása, kibontása és fordítása, vagy egy régebbi fordítás beillesztése.

Christoph Ransmayr: A Kithara-kór
Fordította: Adamik Lajos

Ransmayr azon ritka szerzők közé tartozik, akik bár kevés szépirodalmi művet jelentetnek meg, mindig ébren tudják tartani az érdeklődést saját maguk iránt. Foglalkozására nézve inkább világutazó lehetne, egy földrajzi lap (Geo) riportere. A regény szimbolikus mű, a „nagy háború” utáni korszakban játszódik, amelyben a helyreállítás mellett bosszú és bűnhődés kap szerepet. A cím egy rejtélyes betegség neve, amely a látás fokozatos elhomályosulását idézi elő, és ez a kór támadja meg az egyik főszereplőt.

Az író egy-egy mondatának megformálása között néha hónapok telnek el. A fordító példát olvasott fel egy hosszabb és főnevekkel gazdagon telerakott mondat magyar megoldására.

Bátonyi Viola

IBBY konferencia 2009

„Mese, mese, mátká” címmel szakmai konferenciát rendezett az IBBY (Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) 2009. január 19-én, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárában. A téma: az olvasás, olvasóvá nevelés, a mesék szerepe, közösségformáló ereje mindennapi életünkben.

Fodor Péter főigazgató üdvözlő szavaiban kihangsúlyozta a mese jelentőségét, hiszen, mint mondta, a mesét hallgató gyerekből lesz az olvasó felnőtt. A könyvtárosok közvetítők, lehetőséget nyújtanak, hogy történet és ember egymásra találjon. A jövőt építjük, miközben mesét mondunk, illetve olvasunk: szülőként, pedagógusként, könyvtárosként.

Bogyay Katalin szakállamtitkár arról beszélt, hogy a művészek: illusztrátorok, írók, költők különleges nyelvet használnak, ez a kulturális diplomácia nyelve. Majd átadta a Nemzetközi Honour List díjat, melyet az idén Berg Judit Rumini című meseregénye (Kálmán Anna illusztrálta, Pozsonyi Pagony adta ki) és Kiss Ottó Szerintem mindenki maradjon otthon vasárnap délután című története (Bara-

nyai András illusztrációival, a Csodaceruza gondozásában) nyert el.

Első előadóként *Boldizsár Ildikó* mesekutató, meseterapeuta a népmesék közösségformáló erejéről szólt a zsűfólasig megtelt teremben. A népmese tudásközvetítő, tudatformáló, lélekfrissítő, gyógyító szerepén túl a közösségformáló erejéről beszélt részletesen. A mesemondó felelősségét is kiemelte: a mesélő felkészült a mesemondásra, előtte beszélgetett az egybegyűltekkal és a hallgatóság igénye szerint választotta ki a megfelelő történetet. Tisztában volt vele, hogy nagy a felelőssége az átadott tudás vonatkozásában. A mesemondásnak rítusa volt: kötelezően előírt feltételekkel rendelkezett a mesélés ide-

je, helye, körülményei tekintetében. Sőt, létezett egy mesebíró, akit a hallgatóságból választottak ki, és ő ügyelt rá, hogy a mesemondó mindig új mesét mondjon.

Ezen túl a mesék hatására jobban dolgoztak az emberek. „Menedzserek, figyelem! Az emberek jobban teljesítenek, ha mesét hallgatnak” – jegyezte meg tréfásan Boldizsár Ildikó.

Régen számtalan lehetőség adódott a családi ünnepektől az őszi-téli munkákig arra, hogy a mesemondók történetekkel szórakoztassák a környezetüket. A mesélés célja nemcsak a szórakoztatás volt, hanem a tanácsok, értékek átadása is. Segítségükkel tanulhatták meg a közösség tagjai a helyes viselkedést, és a történetek azt is megmutatták, hogy a boldogságig vezető út buktatókkal, nehézségekkel teli. Ezekben mindenki saját hibájára ismerhetett anélkül, hogy kiközösítették vagy megszégyenítették volna. A mese boldogságra képes embereket nevel. A magyar népmesék egyedülállóak a világon: az élet tiszteletéről és szeretetéről szólnak. Minden lélekkel bír ezekben a történetekben: a nyál, a vér, a seprű, a turbán stb. Ezekre a tárgyakra a mesehősnek

vigyáznia kell, felelősséggel tartozik értük.

A mese szimbólumokkal és archetípusokkal dolgozik. Kétféle tanítása a profán és a szakrális. A profán tanítások a női és a férfi szerepek, az öregek tisztelete és a halálra vonatkozó utasítások. A szakrális tanítása a mesének, hogy minden a sötétségből a fénybe, a káoszából a rendbe tart. A mese hallgatása során a mesélő áthagyományozta a tudást, a hallgatóságban érett, dolgozott, „belsővé vált” a történet. Azonnali reakciókra nyílt lehetőség, a hallgatóság bekibált – „Nem úgy van az, Józsi bácsi” –, és a mesemondónak javítania kellett a mesén.

Boldizsár Ildikó több mint húsz éve foglalkozik mesékkel. A kutató elmondása szerint az

utóbbi években többször feltette azt a kérdést gyerekeknek, hogy szeretik-e a meséket, és az eredmény megdöbbentő, mert a válaszok egyharmadában „nem” szerepelt.

Az indok: „azért, mert a mesékben a jó győz és az unalmas”... De a felnőttek sem boldogulnak a mesék nélkül: a mai idősödő korosztály elfelejti kimunkálni magában a bölcseset, ezért nem tud tanácsot adni a fiatalabb generációnak. Ők viszont nem is kérnek tanácsot, mert elfelejtették, hogy miért fontos a tiszte-

let, és hogy az idősektől kaphatnak iránymutatást, útbaigazítást.

Az előadó szerint a közösségi mesélésre nem teremtődtek új alkalmak, ezért mesedélutánokat tartva elkezdte járni az országot. Örömmel tapasztalta, hogy sok helyen ráéreztek a mesemondás élményére, és attól kezdve összejártak mesélni egymásnak. Sőt, sokan felfedezték magukban a Mesemondót.

A kávészünetben nemcsak kávé és pogácsa került terítékre, a szakemberek, könyvkiadók, kutatók, könyvtárosok, illusztrátorok és pszichológusok, könyvkiadók lelkesen tárgyalták a konferencia eseményeit. A régiek mellett sok új arcot lehetett látni.

Pompor Zoltán a tündérmeséket hasonlította össze a műmesékkel, kiemelt néhányat *Lázár Ervin* mesehősei közül, és ezeket elemezte. Szeretemeseknek nevezte el az író történeteit, miután a szeretet segítségével jutunk el a megoldáshoz. A műmesében a népmesei morál ironizált formában él tovább: jó sárkány, szép boszorkány változatban. Míg a jó és a rossz világa egyértelműen szétválik a hagyományos történetekben, a jónak győznie kell a rossz felett, a műmesékben a hősek sokszor önmagát kell legyőznie – és néha elbukik. A szereplők hétköznapi emberek, egyéni karakterrel rendelkeznek, hibáznak, de eljuthatnak a boldogsághoz. Az előadó *Oscar Wilde Önző óriását* és *Móra Ferenc Kincskereső Kisködmön* történetét, *Lázár Ervin Dömdömjét* is felhozta példaként.

Lázár Ervin Szegény Dzsoni és Árnika című meseregénye kétfedelű – egyrészt nyomon követhetjük Dzsoni és Árnika történetét, másrészt előttünk alakul a történet: a Mesélő és a Hallgató formálja. A meseszöveget a gyermeki képzelet irányítja. Dzsoni elbizonytalanodik, rosszul választja meg tanácsadóját, így majdnem tragédiába torkollik a történet. De a megoldáshoz vezető utat már nem egyedül, hanem társával, Árnikával teszi meg.

A tündérmesei hős a közösség céljáért áldozza fel magát, másokért küzd, segítőtársak segítségével. Arctalan, tökéletes, szenvedélymentes hősz. Ezzel ellentétben a *Hétfejű tündér* névtelen hőse

önző, csúnya, arca van. Tündérölő ember – értékrendje nem olyan biztos, félti az életét, rossz tanácsadóra hallgat. Szegény Dzsoni önzetlen hős, de elbizonytalanodik, ezáltal újraindul az egész történet. Az első körben egyedül, a második körben Árnikával együtt teszi meg az utat. A Hétfejű tündér a legjóságosabb: jól körülhatárolt világban él, és legyőzi a hőst. Szegény Dzsoni történetében kettős átalakulás következik be, szeretettel győzik le a százarcú boszorkát, és természetesen a kacsá visszaváltozik emberré. A Hétfejű tündér hőse fontos lesz egy transzcendens lény számára: álhősből igazi hőssé válik.

A konferencia utolsó témája az olvasóvá nevelés külföldi példával illusztrálva, és egy hazai ötlet bemutatásáról szólt. *Békés Pál*, az IBBY (Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) magyarországi elnöke, visszautalt Boldizsár Ildikó előadására, miszerint egyre többen kérdezik meg tőle, hogy tudna-e olyan mesét írni, amelyekben

a gonosz győz. Erre ő mindig azt válaszolja, hogy tudna, csak nem akar. Az előadás a változásokról és a maradandó értékek továbbadásáról szólt. A változás a könyvet is érinteni fogja: többféle információs eszköz áll rendelkezésére a mai embernek, és létezik már olyan könyvhöz hasonló elektronikus hordozó, mely minden biztonnal fölöslegessé teszi a jövőben a papírra való nyomtatást, de maga az olvasás mint a társadalomba való beilleszkedés eszköze továbbra is fontos szerepet játszik az életünkben.

Az évek óta fogyatkozó létszámú olvasói csoport növelésére, az olvasás népszerűsítésére Lengyelországban országos kampányt szerveztek. Lényege, hogy divatot csináltak a felolvasásból. *Olvasass naponta húsz percet a gyerekeknek!* címmel neves közéleti személyiségek szappanopera sztárjaként és magánemberként is felolvastak fő műsoridőben gyerekeknek. Ez az ötlet adta a kiindulási alapot *A mese útja* elnevezésű országos olvasóvá nevelő programhoz, melyet az IBBY Magyarországi szekciója 2009. április 2-án indít el, és 12+1, azaz 13 hónapon keresztül tart majd.

Kiss Katalin, a szervezet titkára, terveket is mutatott ezzel kapcsolatban. Havonta más és más mesebeli lényeket helyeznek a programok, események, játékok középpontjába, amelyekbe országszerte bármely művelődési ház, könyvtár, művelődési ház vagy iskola bekapcsolódhat saját ötleteivel. Az internetes weboldalon látható lesz a mesehónapok elnevezése, a hónap főszervezői, könyvajánlások, foglalkozástervezetek, ötlettár, különböző játékok stb. A részletekről érdeklődni lehet Kiss Katinál az ibby@ibby.hu e-mail címen.

A mesehónapok:

Boszorkány hava
Erdő hava
Királylány hava
Lovagok hava
Manók hava
Medvék hava
Óperencia hava
Óriások hava
Ördögök hava
Sárkány hava
Tündér hava
Vándorok hava
Varázslók hava

Mesekonferencia nem zárulhat mesemondás nélkül. A székely népmesék világába vitt el minket *Budai Ilona*, aki rendszeresen tart mesemondó esteket országszerte. A konferencia jó hangulatban zárult, az érdeklődők nehezen indultak útjukra.

Boldizsár Ildikó szavait idézve, a mesék befejező formulái is sokfélélt jelenthetnek. „Aki nem hiszi, járjon utána!” – ami annyit tesz: „Legyél te is hős a saját életedben!”

Dienes Éva

sárkányos könyvtáros

FSZEK Központi Könyvtár, Sárkányos Gyerekkönyvtár